

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:
Szent-Miklós-utca 791.. sz. hová a lap szellemi részét
illető cikkek küldendők.
Kiadó-hivatal:
A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési pén-
zek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor vagy
annak térfogata 6 kr: bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.
A hirdetési díjak előre fizetendők.
Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Buda-Pesten:
Braun Ede ur **hirdetményi ügynöksége,**
(József-tér, 10. sz. I. emelet.)

Megjelenik e lap
minden szerdán és szombaton **egy egész lven.**
ELOFIZETÉSI ÁR:
Félévre **3** frt.
Negyedévre **1** , 50 kr.

M.-Vásárhely, 1875. nov. 12-én.

Ha végig tekintünk a kormányunk által törvényhozó testületünk elébe beterjesztett számos törvényjavaslat sorozatán, azon következtetésre kell jutnunk, hogy kormányunk a törvényhozás szünetelésének idejét nemcsak az ország helyzetének alapos tanulmányozására, s a társadalmi élet külön iránylataiban mutatkozó hiányok elenyész-tetése iránti módozatok feltalálására, hanem mind-ezek mellett a helyzet igényeinek, s mondhatni kö-vetelményeinek lehetőleg eljárási irányt magukban foglaló törvényjavaslatok elkészítésére a legjobb eredménnyel használta fel. Csendes, beható volt a munka, melyet a kormány e tekintetben kifejtett, s nagy sikerességu az idő rövidségéhez képest, erről tanuskodik az említett törvényjavaslatok tar-tamra, valamint azon méltánylással párosult elis-merés, melylyel a törvényhozó testület tagjai és a sajtó részéről fogadtattak. Látunk ugyan pró-bálgatásokat a központi lapok némelyikében az új törvényjavaslatok bírálgatása iránt, azokat azon-ban még igen koraiaknak tartjuk arra, hogy kel-lően átgondoltaknak, s irányadókul bármi részben elfogadhatónak vagy követhetőknek jelezhetnők.

Az említett törvényjavaslatok sokasága, ter-jedelmessége, indokolásaiknak kiterjedtsége már első tekintetre is bizonyára több ideit és pedig komolyan beható tanulmányozást igényelnek, mint-hogy azok iránt egy találó, határozott és alapos bírálat csakis pár nap megírható lenne. S habár azok, mint látszik, organikus összefüggésben van-nak egymással, tartalmuk különfélesége miatt is különleges elbírálas tárgyát kell hogy képezzék.

Ezen törvényjavaslatok egyszeri átolvasása után is constatirozható annyi, hogy azokkal nagy-foku átalakítások czéloztatnak. S ezen lényeges átalakítások legnagyobb részben oly természetűek, melyekkel alapos felfogás és erélyes végrehajtás utján a legjobb eredmények lesznek felmutathatók.

Törvényhozó testületünk bizottságaitól és magától törvényhozó testületünktől függ tehát az azokban foglalt reformtervezetek minél előbbi megvalósíthatása vagy azoknak még további időkre való elhalasztása.

Mi tekintettel jelenlegi parlamentünk alkat-elemeire, a kormányt támogató többség határo-zottságára, nem kételkedünk az iránt, hogy ezen törvényjavaslatok legnagyobb része rövid idő alatt törvényerőre fog emeltetni. A mi annál inkább kíváncs is, mert ezen törvényjavaslatokban van-nak előterjesztve az eddigi hiányos rendszerek megváltoztatását czélzó azon alapelvek, melyek érvényesíthetetésétől függ a nehéz munkára válal-kozott jelenlegi kormány tevékenységének s eljá-rásának sikeressége.

Régi közmondás, hogy a ki akarja a czélt, annak akarni kell az eszközöket is, s ha találó valamely tekintetben, találó az bizonyára törvény-

hozó testületünkre, főleg a jelen viszonyok és kö-rülmények között, midőn az ország lakossága a legnagyobb foku várakozással és reménységgel van eltelve a törvényhozó testület minden intéz-keése és határozata iránt.

Mindazok tehát, kik hazánk sorsának jobbra-fordultát, társadalmi viszonyaink consolidálását, a részben megkezdett haladás fejlesztését, s mind-ezen tekintetekben a jövő biztosítását kívánják, s őszintén munkálni magukat eltökélték, az említett törvényjavaslatokban rendelkeznek azon anyaggal és adatokkal, melyek irányt és támogatást nyuj-tanak a törvényalkotási működés nagyfontosságu czéljának elérhetéséhez vagy legalább is megkö-zelítéséhez.

Midőn tehát elismerést nyilvánítunk kormá-nyunknak az eredményes tevékenységért, s a lan-kadni nem tudó buzgó törekvéssel párosult tö-rekvésért, megnyugvással és reményteljesen várjuk törvényhozó testületünk további működésének eredményeiben azon hatást, mely félremagyaráz-hatatlanul fog tanuskodni képviselőink hazafisá-gáról és bölcseségéről.

Országgyűlés.

Budapest, 1875. nov. 9.

Tisztelt szerkesztő úr! Egy kissé talán soká is pi-hentetett tollamat tehát ismét fölveszem, hogy vázlatos tudósításokat küldjek a folyó hó 4-én megnyílt országgyű-lési munka-idény napjairól.

Nem ok nélkül nevezvén munka-idénynek, mert úgy látszik a kormány azon néhány hónapot, mely azóta eltelt, hogy ő Felsége által az ország ügyeinek vezeté-sével megbízott: nem hagyá tétlenül elröppenni; sőt ellenkezőleg óriás anyagot halmozott a képviselőház asz-talára; a javaslatoknak egész sorozatát, melyeknek élet-beléptétől várja hazánk jólétének, előhaladásának be-következését.

S való igaz, hogy a kormány által beterjesztett javaslatok igen nagy fontossággal bírnak s életbeléptük-től sokat lehet remélni; mert bizonynyára a közigazga-tási, igazságszolgáltatási, oktatásügyi és különösen a köz-adózási téren a reformokra, az üdvös javításokra bármily nagy szellemű és kiváló tehetségű államférfiak bőv és erejükhez méltó munkássági pályát találhatnak maguknak!

A közigazgatási törvényjavaslatok szerves összefüg-gésben vannak egymással és sajátságos compositumát képezik az állami (centralis) és a megyei (decentralis) elveknek és kormányzati rendszereknek. Hogy mily ered-ményre fog ez az életben, a gyakorlatban vezetni, azt mai napság még kiszámítani igen nehéz lenne.

A javaslatok egyáltalában nem mondható, hogy va-lami nagy applausussal fogadtattak volna s föltétlenül csupán a kormánynak két félhivatalos hirben álló lapja fogadja el és zeng dicséreteket fölöttük és elibük.

A szabadelvűpárt más közlönyei pedig többé kevésb-bé jóakaró bírálatban, sőt élesebb bonczolgatásban is részesíték; a két ellenzék lapjai pedig föltétlenül elítélik és eldobják már előre is őket; a szélső baloldaliak azért, mert megszünteti részben a régi vármegyei rendszert; a szélső jobbak pedig azért, hogy miért nem hozza be tel-jesen az állami közigazgatást kinevezett tisztviselőkkel.

A kormány azonban nem igen aggodik javaslatai-nak sorsa fölött, mert hiszen ő ropant többséggel ren-delkezik az ország házában. A mi azonban nem zárja ki, hogy a mindenesetre sok jót és czélszerű intézkedést magukban foglaló javaslatokban üdvös és hasznos módo-sításokat tenni ne lehetne, — sőt ellenkezőleg a legelső morális és hazafias kötelessége minden ahoz értőnek most még nem késő előadni alaposan indokolt nézeteit s közre-hatni a törvényjavaslatok előnyös módosítására.

Nem tartom feleslegesnek itt főlemlíteni, hogy az állandó közigazgatási bizottság tagjainál a szabadalvű párt vasárnapi ülésén következők jelöltettek ki, a kik egyszersmind úgy tekinthetők, mintha meg is volnának már választva.

Baranyi Ágoston, Balogh Imre, Beliczei Rezső, Csengeri Antal, Gorove István, Gullner Gyula, Knöpfler Vilmos, Lészay Lajos, Miklós Gyula, Mocsáry La-jos. Németh Albert, Paczolay János, Péchy Manó gr. Prónay József, Pulay Cornél, Szapáry Gyula gr., Taray Endre, Tibád Antal, Tóth Vilmos, Vächter Fri-gyes, Zichy Nándor, gr.

Az eddig a lapok által közölt javaslatok közül ugy látszik nekünk, hogy legjobban sikerült az 1871. évi XVIII. t. cz. módosításáról való, mely a mint az egész munkálatból látszik, csaknem teljesen a gyakorlati éle-gondos megfigyelésében találja alapját.

Azonban bevezetésül talán elég is lesz egyelőre az, országgyűlésről s csak azt említem föl még, hogy az 1876-ik évi költségvetés tárgyalása holnapután, azaz csüt-törtökön veendi kezdetét, — melynek folyamáról, ugy hiszem lesz alkalmam az érdekesebb momentumokat föl-jegyezni.

Horn Ede temetése vasárnap oly nagyszerűséggel folyt le, a melyhez hasonló még a legnagyobb városokban is csak ritkán történik. Számos szónoklatok tartattak az elhunyt fölött, mely között legérdekesebb az volt, midőn testvére, (ki Fehérváron egy német lapnak szerkesztője) magyar, francia és német nyelven tartá, a sir fölött bucsuz-tatóját, a melynek végén nagy hatással buzdítá a hátrama-radott gyermekeket, hogy mindenek fölött hiv magyar haza-fiak, a megdicsőültnek méltó utodjai legyenek s szavait azzal végzé, hogy: „Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar!“ A képviselőház élén Ghyczyvel, több mint har-mincz egylet gyászlobogókkal, a miniszterek s mintegy huszezer ember jelent meg a temetésen; a főváros győ-nyűrü példáját adta, hogy mi a zsidót is meg tudjuk be-csülni, ha becsületes ember és jó hazafi.

Jogi szemle.

Bankjegyhamisítás a Schweiczban.

(Folytatása és vége.)

Rátérve ujabban az említett röpirat tartalmára és irányára, megjegyzendőnek tartjuk, hogy mint biztosan constatalható, ezen mű czélja nem egyéb, mint adatszerű-leg feltüntetni s elbírálni mindazon törvényszegéseket és cselszövényeket, melyek az illető hamisítók elleni vizsgálatot tárgyazó ügyiratokból egész biztonsággal követ-keztethetők. S épen azért menthetők a mű szerzőjének éles s mondhatni érdes kifakadásai, melyekben a mű bő-völködik. Nem ütődünk meg tehát eme kifakadásokon, midőn a szerző határozottan kimutatja, hogy az említett hamisítók ellen folyamatba tett bünperben Waadt kanton vizsgáló bírója, államügyésze és bírái, a helyett, hogy a hamisítókát erélyesen nyomoztatták, s ellenők a vizsgá-latot és bünpert eredményhez juthatni igyekeztek volna,

egészen jogtalanul, törvényellenesen, s indokolatlanul Kamensky államtanácsost s ügynökeit vetették vád alá, s ítéltek el. Nemde érdekes neme és kiadása a jóra való büntügyi igazságszolgáltatásnak?

Ezen körülmények szolgáltak alapul tehát arra nézve, hogy a mű szerzője első sorban Guimps Mr. yordoni békebíró, mint vizsgáló-bíró kárhóztatja, s hibás és elfogult eljárásért a legerősebb kitételekkel mutatja be, mint olyat, a ki törvényellenes tulkapásai által a hamisítók elleni vizsgálatot megbiusította, sőt még a hamisítókkal is összejárt, s magának tiltott jövedelmeket biztosított. S nevezett vizsgálóbíró roszakaratu üzelve akkor ért tetőpontjára, midőn a Kamensky államtanácsos által lengyel fordítónak ajánlott Belina nevezetű egyént maga Kamensky ellen használta fel ennek bajba kerítése végett. Ezen körülmény akkor jött napfényre, midőn a Guimps és Belina között váltott levelek egyike 1871. augusztus havában egy francia posta-hivatalnok indiscretioja következtében felbontatván, az a genfi lapban egész terjedelmében közölgetett.

Ekkor Guimps Bourbon ügynököt tartván árulójának, s gonoszsága felfedezőjének, elhatározta magát, hogy rajta erős boszút fog állani, s ezen nemtelen elhatározása mellett még akkor is állhatatosan megmaradt, midőn később egy francia rendőrtisztől a levél közzétételének körülményei iránt egészen biztos értesülést nyert. Guimps ugyanis Bourbon ügynököt, gyanuja keletkezésekor azonnal fogságba vettette, s azt azután is, habár legjobb tudomása s meggyőződése ellenére ott tartotta, s ugyanazt tette később Kuberskiel és Ochsenbeinnal is, hogy törvénytelen visszaéléseit annál biztosabban tartsa s üzhesse titokban.

Érdekesen írja le a mű szerzője azon esetet, a mely Kamensky letartoztatását vonta maga után, valamint magát a letartoztatási jelenetet, s e tekintetben, mintegy előnyösnek mutatkozó jellemvonását jelzi Guimps vizsgáló-bírónak, de hibáztatja egyszersmind az orosz kormányt eseten s alattomos eljárásáért. A mint t. i. Bourbon ügynök a vizsgálóbíró által le volt tartoztatva, a helyett, hogy annak ártatlanságát kimutatva, szabályszerű uton igyekeztek volna szabadlábra téételének kieszközölése végett lépéseket tenni, úgy láttuk, hogy Kamensky megbízást kapott az orosz kormánytól, hogy Bourbon szabadon bocsátását a vizsgálóbíró megvesztegetésével igye-

kezzék kivinni. Kamensky tehát terve kivitele végett Guimps vizsgálóbírónak egy bizalmas jóbarátja által 20,000 frankot biztosított azon esetre, ha Bourbon azonnal szabadon bocsátja, s Oroszországba visszabocsátja. Mely egyezménybe Guimps vizsgálóbíró bele is egyezett, de midőn épen a pénz lefizetésére került volna a sor, álcáját levette, egész művészi magatartással utasította vissza a pénzt, s Kamenskyt megvesztegetés büntényéért azonnal vizsgálati fogságba vetette, mely eljárása Guimps vizsgálóbírónak, különösen az előtte tudva volt körülmények tekintetbevételével semmi esetre sem válhatik és számíttathatik be becsületére.

Mindezeknél azonban sokkal szigorubb elbírálást s nagyobb foku kárhóztatást érdemel Guimps vizsgálóbíró további magatartása. A helyett ugyanis, hogy addigi hibáját legalább csak részben is, jóvá tenni igyekezett volna, midőn már látta, hogy a compromissiohoz közel áll, illetőleg az részéről alig maradhat el, az általa megkezdett és tervelt törvénytelen ségbe a többi hivatalos közegeket is belevonta. Így vezette tévutra Blanquart párisi vizsgálóbíró, s azon célzattól tett előljáróinak a tényállással teljesen ellenkezőt tartalmazó jeleatéseket, s miután már érdekében állott a lehető felfedezés esete, magát a botránytól biztosítani, az általa tervezett, s már részben fejlesztett gonoszságban, mások helyrehozhatlan hátrányára következetes maradt.

Sőt ha Kamensky és társainak üldözésével fel is akart volna hagyni, azt már Blanquart M. párisi vizsgáló bíróért sem tehetné, mert ez az ő hamis informatioja alapján folytatta Franciaországban a hamisítók nyomozását és Belina által valószínűleg a Guimpseli egyetértés folytán tévutra vezetve, nyomokat vált felfedezni, különösen, midőn egy Ontine nevű orosz egyén Genfben, Belina tanácsára, mint Kamensky állítólagos részese letartoztatott. S ámbár az Ontine letartoztatása után, ennek szállásán eszközölt házkutatás egészen eredménytelen volt, s annak ártatlanságáról az orosz államhatalom felvilágosítást adott, mindazonáltal Guimps az eddigiek után már mintegy a körülmények által kényszerítve érezte magát, Kamensky és társai ellen a vádat fenntartani, ha csak annak nem akarta kitenni magát, hogy gonoszsága és visszaélései napvilágra jöttével csufosan elkeressék békebírói s vizsgálóbírói állásából.

Az ügy és körülmények jelen állásában jött el tehát az ideje annak, hogy Kamensky és társai ellen — habár legjobb tudomása és meggyőződése ellenére, a vádat érvényesítse. S e tekintetben annyi ravaszsággal járt el, hogy magát Duplant, a Waadt kantoni közbíró is visszaéléseinek részesévé megnyernie sikerült. Hogy pedig ügyének sikerét a büntető törvényszéknél is biztosítsa, egy újabb csellel úgy tüntette fel a dolgot, mintha Kamenski fogságából meg akart volna szökni, Bourbon pedig oly egyénnek tüntette fel, mint a ki több rendbéli büntényért el volt ítélve, holott mindkét esetre vonatkozólag hiányzott a törvényszerű szabatos indokolás.

Hogy célja elérését annál inkább biztosíthassa, Kamensky bűnösségének bizonyítására Artist asszonyt is felhasználta, a mennyiben ettől egy olyan vallomást csikart ki, mintha őt a hamisítványok készítésére szükségelt metszvények készítésére Kamensky tanította volna, holott Artist arról előbbi kihallgatásai alkalmával mit sem mondott, sőt a közöttük angol nyelven folytatott és francia nyelvre nagyon hiányosan fordított levelezésekből arra még távoli gyanuk sem volt megállapítható.

Guimps azonban itt sem állapodott meg, különösen Bourbont illetőleg a hivatalos hazugságok gyártásában, mert az a szerencsétlen a vizsgálat folyama alatt Guimps s katonái nyomorgatásai miatt elmezavarba esett, s ezen állapotában öngyilkossági kísérletet tett, a mit Guimps elég lelkiismeretlenül arra használt fel Bourbon ellen, miszerint ez azért akarta magát kivégezni, mert bűnössége tudatában félt a reá következő elítéltetés és büntetéstől, ha Franciaországnak ki fog szolgáltatni. Arról ugyanis gondoskodott Guimps, hogy Blanquart párisi vizsgálóbíró előtt is egy vizsgálat tétessék folyamatba Bourbon ellen azért, hogy ő azelőtt s állítólag a francia háború ideje alatt Jankowskival és Artisttal francia bankjegyek hamisítása céljából érintkezésben volt. Ezen körülmény azonban azért sem lehetett igaz, mert a fent említett hamisító társulat Solothurnban már 1870. tavaszán működésben volt, s így Jankowskira mi szükség sem lehetett. E mellett Guimps még azt is állította, miszerint Bourbon orosz papirok hamisításában is részes, s e tekintetben Kubenskit Bourbon és Kamensky ellen egyaránt fel akarta használni.

A vizsgálat ezen állásában tette Duplan közbíró azon indítványt, hogy Bourbon és Kamensky elítélendők,

T Á R C S A.

Emlékezés egy veterán színészre.

Mikor először láttam, akkor is olyan volt, mint mikor utoljára láttam: középtermű, szép nagy koponyájú, széles vállu vaskos öreg úr; arca mindig kész a nevetésre, szemei mindig készek a könyhullatásra; haja és bajusza már nem őszülhetett meg jobban. Nyugodtnak látszó kedélyével szigorú képviselője volt az udvariasságnak, hangulata azonban, mint egy érzékeny mérleg karja, minden legesekélyebb érintéstől hol erre, hol arra mozdult. A legártatlanabb élc, mely reá volt irányozva, ingerültté tette és a legkisebb tréfa, melynek tárgya nem ő volt, kacajra indítá; saját viselt dolgainak elbeszélésében egy szerencsés fordulat vagy baleset, öröm vagy bánatkönyvet csalt szemeibe.

Bőbeszédűsége nem volt untató, kivált, ha legkedvencebb tárgyára, színészi életére vihette a beszéd fonalát. Ilyenkor aztán egészen visszavárta őt képzelete abba az időbe, mikor dicsőségének tetőpontján állott s midőn — mint ő maga mondá — Erdély lelkes, műpártoló közönsége minden vándor színigazgató közül az ő nevét, Göde Istvánt, hangoztatá leghangosabban. Az öreg úr szemei tűzben égtek, arca sugárzott, ajkain pedig áradott a beszéd.

Beszélt a múlt idő derült, dicsőségtől ragyogó, bőségben kellemes és gondtalan napjairól; néha úgy-úgy elragadta a lelkesedés, hogy hallgatóit színházi publikumnak nézte s egész komolysággal, ünnepélyességgel — mintha a kedvencz színigazgató állana a színpad ingadozó deszkáin — kezdé szavalni egykori leghűségesebb szerepeinek monológjait. Igen csekély buzdítás kellett arra, hogy a „Fidelin Lillám,“ vagy „Gyermek, mondom jó-ho hol vigyázz“ régi kedvelt énekek dallama zendüljön meg ajkain.

A jó enyediék, dézsiék, udvarhelyiek, m.-vásárhelyiek között eltöltött kellemes idők, mikor még sans géne lehetett le a színpadról a közönséggel beszélgetni, tréfálni enyelegni, mikor még nem nevettek ki az embert, ha egy jó színész játéka csordultig töltötte a szívét érzelmekkel s az érzelem bősége kiszorította a könyveket; mikor a pub-

likum nem akart eloszolni s inkább ismét lefizette az entréet, csak hallhassa még egyszer a darabnak legmegrikatőbb, vagy legmegneveltetőbb fölvonását, — mindez elég táplálékot adott Göde bácsi bőbeszédűségének.

Igaz, hogy legkedvencebb beszéd tárgya saját maga körül forgott, de olykor olykor pályatársairól sem feledkezett meg. Kérdezősködtem tőle Jancsóról a híres komikusról; beszélt is róla az öreg úr: beszélt, hogy Jancsó miként hordta haza az ebédekről a tányérán maradt fölösleget a zsebében, melyet később ugyan ily célra pléhel bélieltetett ki; hogy mennyit veszekedett Jancsó a színigazgatókkal a miatt, mert nem akartak neki drámai hős szerepet adni. Akár melyik színigazgató könnyű szerrel, magához szerezhetné volna, egy drámai szereppel, hanem ilyet nem volt tanácsos a kezébe adni, mert mindjárt bohózatot csinált a drámából. Különben ő nem volt jó viszonyban Jancsóval, mert valami szerelmi affaire miatt majdnem hajba kaptak s ez esemény elszakította köztük a barátság kötelékét. Nem tudom igaz-e, nem-e, — Göde bácsi így beszélt.

A színművészethez mindig szenvedélyvel ragaszkodott s dicsvágya együtt aludt el vele. A színészi pályáról soha sem akart egészen lemondani, s ha valaki arról akarta meggyőzni, hogy igen elaggott már, semhogya a színpadon megállhatná helyét; hogy, hangja meggyengült, nem tudna elkiáltani a galériáig: — ilyenkor megnehezelt, arca kipirult és gúnyosan mosolygva, csak annyit mondott „Oh uram! Lehet, hogy én már nagyon öreg vagyok, de ön még igen fiatal.“

Az itt működő vándorszintársulatokkal gyakran állott alkuban egy egy szerep fölött, hanem, néha az igazgató nem találta egyéniségéhez alkalmasnak a kért szerepet, máskor meg ő nem tartotta magához méltónak a fölajánlott, és így többnyire elmaradt a föllépés. Egy alkalommal — a mint emlékezem — még is debütizott, mint agg színész, hanem a közönség is egészen új volt, a debütizáló sem volt többé a régi s így esett, hogy a föllépés eredménye nem tette a kívánt hatást.

Irodalmi működéséről is tett néha említést. Egy kis füzet jelent meg tőle 1846-ban. „Szinfüzér, mint nyugdíj. Kősi jegyzetei s a bennidézett írók után szabadon szerkeszté s kiadta Göde István honi színész,“ — ez

volt címje annak a 100 lapra terjedő füzetnek, melyet gyakran mutogatott ismerősei előtt s melyben, élőszóképen, saját életrajzából is közöl némi halvány vázlatot.

Dicsőségének tetőpontjára mégis késő vénségében jutott, midőn a kolozsvári nemzeti színház ötven éves jubileumán, mint legöregebb erdélyi színész, egyik ünnepelt egyén volt. Sokat és nagy lelkesedéssel beszélt az ünnepélyről, s főleg a szíveségről, melylyel ottléte alatt elhalmozták; beszédközben mindegyre megeredtek örömkönyei s elvégre maga is beismerte, hogy a vénség is ér néha valamit. Később aztán egész részletességgel beszélt el utazásának és Kolozsvárt mulatásának minden apró eseményét. Kolozsvárra kényelmetlenül utazott, s ezt — mint mondá — annak köszönheti, hogy nem épen oly ostoba ember, mint sok más. A gyorskocsiba egy főúri családdal együtt egy osztályba jutott s öreg ember létére már nem mondhatott le szokott kényelmeiről, tehát reátöltött selymeczi pipájára s kedvtelve füstölgetett. A hölgyek eleinte arcukat fintorgatták, azután el kezdtek francia nyelven társalogni: „Minő illat!“ — mondá az egyik; „úgy füstöl, mint egy vén kemence“ — szólt a másik.

„Miután több ehhez hasonló megjegyzést tettek, nem tudtam szó nélkül hagyni — beszélé az öreg Göde — annyiival is inkább, mert az az öreg úr, ki a két kisasszonynyal volt, figyelemre sem méltatta megjegyzéseiket. Közbeszóltam francia nyelven: „Úgy tudom, hogy itt nincs eltöltve a dohányozás.“ A kisasszonyok összenéztek, néhány pillanatig semmi választ sem adtak, hanem azután szép magyar nyelven kért meg egyik, hogy hagyjak fel a dohányozással, mert nekik igen alkalmatlan. Mit tehettem mást? a pipámat zsebre raktam s vártam a jó alkalmat, midőn ismét reá gyújthatok. Ime, ezt a kényelmetlenséget annak köszönhettem, hogy francziául tudok, mert, ha bele nem kotyogok beszédükbe, egész úton szidnak francziául, én pedig egész úton kényelmesen pipázom.“

Már senki sem emlegeti az öreg Gödét; legutoljára akkor emlékeztek róla, mikor halálának hírért közölték a lapok; nem is fognak sokáig emlékezni róla, mert maradó oszlopot nem emelt magának; annyi érdeme azonban még is van, hogy a színművészet virágoztatásához ő is hozott az olympról egy pár éltető sugarat.

csakugyan a yoerdoni bíróság által 1873. febr. 17-én mindketten elítéltettek, azonban a solothurni bíróság 1874. ápril 9-ről kelt határozatával az ottani ügyész indítványa alapján felmentettek, s ártatlanoknak nyilvánítottak. A solothurni ügyész ugyanis szigoruan elítélte, s kárhoztatta a yoerdoni békebíró által lejárthatott vizsgálatot a maga egészében és részleteiben egyaránt. S épen annak alapján nem volt elmarasztalható Kamensky még a 20,000 frank ígéreten alapult megvesztegetési kísérletért sem.

Ezen ominosus és a schweizi bűnügyi igazságszolgáltatást nem a legkedvezőbb színben feltüntető bűnügyet tárgyzó iratok közül az ügy végleges ellátása után Guimps vizsgáló bírónak sikerült ugyan még a vizsgálati iratokból is több darabot elrekeszteni, de az nem akadályozta König K. berni tanárt fenn jelzett röpirata megírásában s kiadásában, melyben az igazság és jogszület követelményeinek megfelelőleg, egész rideg lepletelenségében igyekezett ismertetni a gonoszságok egész sorozatát, melyek ha részben a Schweicz igazságszolgáltatását hiányosnak tünteti is fel, de czélzata csakis az lehet, e hiányok orvosoltassanak, s elenyésztessenek.

Olaszország és műkincsei.

(Folytatás.)

I. Róma.

Rómának hajdan lakosainak száma két millió fölül volt, most alig haladja meg a kétszázezeret.

Észak-keleti irányban érkezvén a „Terme Diocletiani“ oldala mellett levő vasuti indóházhoz, ugyszólván Róma közepéhez jutunk, szembe a monte vinniale, jobbra a monte quirinale, balra a monte esequilinó, celió, palatino és aventino területnek el.

A városon túl van a Tiber folyója, melynek jobb partján észak-nyugoti irányban emelkedik a Vatikán és nyugoti irányban a monte gianiculo.

A Tiber vize által két egyenetlen részre osztott — város 14 negyedre oszlik: Monti, Trevi, Colonna, Campomarcio, Ponte, Regola, Parione, Sant' Eustachio, Pigna, Campitelli, S. Angelo, Ripa, Tanstevere és Borgo-ra.

Az alapítási korszakban létezett hét halomhoz még más hét halom kapcsoltatott és így Róma jelenleg tizen-négy halomon van építve.

Első a „Mons-Palatinus“ most „Monte Palatino,“ mely a Monte Capitolino mellett a leghíresebb és történelmileg a legnevezetesebb a halmok közt. Nevét németül Pallástól — mások az árkádiai Pallantiumtól, megint mások az Aboriginesek Pallatium nevű városától származtatják. Itt alapította Romulus K. e. 753-ban Rómát az ugynevezett „Róma quadratát;“ itt van a híres fűgefá „Ficus Ruminalis,“ mely alatt az ikrek Romulus és Remus találtattak; itt voltak a régi gyűlházak „curiae veteres“; itt folytak le a Grachusok, Crassus, Ciceró, Mark Antonius fényes napjai, és még most is találhatók a „templom Apollinis“ a „Bibliotheka Palatina“ a „Nepos palotájának“ és a „Calligula“ színházának romjai. Alább a keleti oldalon vannak III. Pál pápa Farnese Sándornak — ki a trienti zsinatról és a Caraffa által inspirált titkos inquisitio borzadalmairól nevezetes — gyönyörű kertjei, melyekben az építményeik diszitményei Michel Angelo művei.

Itt voltak híres régi iratgyűjtemények, melyek azonban, miután később a tulajdon a nápolyi királyra szállott, Nápolyba vitettek át. 1863-ban III. Napoleon lett a kertek tulajdonosa.

E halom nevéről, minthogy néhány századig császári székhely vala, jutott át korunkra a palast — palais — vagy palota név, mely előbb souverainek, utóbb polgári díszépítmények elnevezésére is használtatott.

E halomnak szomszédjai egyfelől a „Forum romanum“ és másfelől a „Circus maximus“ romjai.

Második, a „Monte Capitolino,“ hol hajdan az ugynevezett vár állott és hol a nemzet szent ereklyéi, az állam szerződésék, a Sibylla könyvek, a Tabularium (irattár) és az Aerarium (kincstár) őriztetének. A nyugoti oldalán volt a „Tarpéji“ szikla — Spurius Tarpejus — Tarpeja nevezetű leányától elnevezve, ki Tatiusnak a Sabinusok királyának Romulus idejében megnyitotta a kaput, miért a Sabinusok annyi ékszert és kincset halmoztak reá, hogy azoknak szulya alatt összeroskadott és agyonnyomatott. Emléke még ma is él a római nép közt — és a szikla is megtartotta nevét, mely annak utánna a honárulók vesztőhelyévé vált, honnan a mélységbe taszították. A legutolsó néptribun, kit e halál neme ért, Cola di Rienzi volt a 14-dik század közepe felé. Itt volt a 200 láb hosszú és 185 láb széles Jupiter temploma, mely egy-

szersmint Juno és Minervának is volt szentelve. Itt Jupiter szobra vert aranyból volt, és Quintus Catulus a templom fedelét és kapuját oly gazdagon aranyoztatta meg, hogy ez egyedül 12 millió tallérba került. A homlokzaton egy gazdagon aranyozott Quadriga — (négyesfogat és kocs) állott.

E helyen most a „S. Mária in aracoeli“ egyház emelkedik, melyhez széles lépcsőzeten jutunk fel. Itt van a Campidoglio tér — hason nevű épületével, Michel Angelo műve.

A capitolium maradványaiból most még láthatók az „Area capitolina“ peperin quaderekből, a cellak romjai, és egy része a déli homlokzatnak a nagy templom lépcsőzettel.

(Folytatása következik.)

Interpellatio a polgármester urhoz.

Tekintve, hogy a méter-mérték behozatalát tárgyzó törvény alig másfél hó múlva kötelező lesz, —

tekintve, hogy Maros-Vásárhelyt a mértékhitelesítő hivatal, mely a törvény és tudásunk szerint, közvetlen a budapesti központi mérték-hitelesítő hivatal és nem a törvényhatóság alatt áll — maig sincs felállítva, míg más községekben a hivatalos munkálatok is rég megkezdettek, — sőt a mérték-hitelesítő főnök sem megválasztva, sem ezen állomásra pályázat hirdetve nem lett, mert Balogh József alkapitány ur, minthogy kapitányi szolgálatot teljesít, de különben is tudomásunk szerint, véglegesítve nem lett, és így a ténykedésre jogosítva sem lehet — ilyennek nem tartható; —

tekintve, hogy a mértékek meghozatalán kívül, a hitelesítés beállítása és felszerelése körül ugyszólván semmi intézkedés, daczára az idő előhaladtának — nem történt; sőt a méreg drágán megfizettetett mértékek egy vizes, istállószerű szobába lőnek beszállásolva, mi nemcsak a szigorú mérlegek, de a többi mértékek pontosságában is különbséget és azok értékében csökkenést eredményez; —

s tekintve, különösen egyfelől, hogy az ipar kifejlődése ezen szembenülő késedelem által megakadályozva lett és szakértő iparosaink kezéből a munka ezáltal kiragadva, míg másfelől a közönség a szükségelt mértékek beszerzésében, tévelyeg — azon kérdést bátorkodunk a tekintetes polgármester ur asztalára letenni: miszerint van-e mindezekről tudomása? s ha igen, van-e szándéka és azonnal ezen bajok gyökeres orvoslása iránt intézkedni? vagy minő indokokkal találja menthetőnek ez alapján tartatlan helyzetet, s kérdjük, hogy a kormány által intézendő és ma-holnap bekövetkező vizsgálat alkalmával mindezen hiányokért a felelősség — ugy a közönséggel szemben is, kinek vállaira fognak nehezenni?

Felszólítás.

Azon t. alapító, rendes és pártoló tagok, kik a m.-vásárhelyi jótékony nő-egyletnek fizetendő évi részvény díjakkal az 1874—1875. évekről hátrálékban vannak, tisztelettel felszólíttatnak, hogy részvénydíjjaikat folyó év december 15-ig egyleti pénztárnok t. Fenyő István úrhoz befizetni sziveskedjenek.

A m.-vásárhelyi jótékony nő-egylet igazgató választmányának 1875. november hó 1-én tartott ülés határozatából.

M.-Vásárhelyt november 9-én 1875.

Toldalagi Eszter s. k.

n. e. elnök.

Tolnay Lajosné

n. e. titkár.

Hirrovat.

○ **Örömmel értesítjük** a tisztelt közönséget kapcsolatban ama hírünkkel, melylyel a sétatéri fa-gazdálkodást (a közhangulatot fejezvé ki) megróyni kénytelenek valánk, — hogy illetékes helyről azon felvilágosítást nyertük, miszerint épen gondosabban, jobb előkészülettel és már felnőtt fákkal fogják sokkal gyakorlatiasabban t. i. az egész séta-tért két részre osztva beültetni, s ezáltal a kétfelől használaton kívül volt két mellék-ut formát is bevenni a használatba. Így már csak gratulálhatunk a t. rendező bizottságnak, s a közönség is ezen fölvilágosítást, melyre a mi fölshóalásunk nélkül ki tudja meddig várhatott volna, megnyugtató tudomásul veheti.

○ **A Kolozsvár-marosvásárhelyi vasuton** 9-és 10-ke között éjjel történt nagyobb szerű földomlás miatt

naponkint hosszadalmas átszállással történik csak a közlekedés s a postát azóta 4—6 órával később kapjuk. Reméljük hogy az igazgatóság mindent elfog követni hogy a kellemetlen akadály mihamarább el háríttassék.

○ **Szentmártonnapi** országos vásárunk reménység fölött jól ütött ki, a mennyiben rendkívül látogatott volt, s a pénzforgalom is meglehetősen élénk; a gabona és a zöldség ára tetemesen alább szállott még az eddiginél is, mindazáltal a különböző iparosok és kereskedők nem igen panaszkodhattak az üzlet pangásáról. A marha vásár is kielégítőnek mondható. Az idő természetesen, mint az tíz esztendőben kilencszer szokott történni, nedves volt, s a sár, a melyben néhány ezer embernek kellett napokig lubiczkolni, — jó viz volt a csizmaművészek malmára.

○ **A budapesti** levelünkben említett közigazgatási bizottság aként, mint ott írva van, választatott meg a képviselőház által, s azonnal meg is alakulván; elnöke gr. Péchy Manó, jegyzője Gulner Gyula lett.

○ **Zsedényi Ede** országos képviselő, a királyhágón tuli evangelicusok felügyelőjévé választatván, nagy fénynyel történt meg e hó 10-én Budapesten hivatalába beiktatása, mely alkalommal ő Felségétől a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot nyerte, ő maga pedig egyházi és iskolai czélokra 20 ezer forintot ajándékozott.

○ **Ranicher Jakab** közoktatásügyi ministeri tanácsos, N.-Szeben városának és vidékének több ízben volt országgyűlési képviselője, folyó hó 10-én, a fővárosban nagy részvét mellett kísértetett az örök nyugalom helyére; hamvai fölött Szász Károly tartott szép halotti beszédet.

○ **Kolozsvár** városa Tisza Kálmán minister-elnökhöz bizalmi és üdvözlő fölirat intézését határozta el.

○ **Az igazságügyminiszter** elnöklete alatt a közlebbi napokban egy ad hoc bizottság tanácskozott a bagatell ügyeknek a szolgabírákra (dullókra) átruházását illetőleg. A szaktérfiak véleménye azonban minden ilyes terv fölött határozottan pálczát tört. Ezen kérdésre még vissza fogunk térni.

S z i n h á z.

□ **„A falu rossza,“** Tóth Edének eme, valljuk be igazán, érdemén felül híressé vált darabja volt az, melylyel Nyéki János társulatát 10-én estve közönségünknek bemutatá (mert a keddi előadás közbejött vasuti akadály miatt elmaradt.)

A közönség szíves előzékenységgel fogdta a vendégeket és a régi ismerősöket egyaránt, szép számmal jelenvén meg már az első előadáson.

A társulat egyes tagjairól ez alkalommal nem akarunk megemlékezni; egynek, esetleg kettőnek kivételével — részint mert a régieket már ismeri közönségünk, részint pedig, mert az ujakról egy előadás után reflectálni — helyesen nem lehet.

Az előadásról kénytelenek vagyunk bevallani hogy csak közepes volt, a mit azonban ezuttal hajlandók vagyunk annak betudni, hogy nem volt elegendő idő a kellő előkészültre; s ép ezért nem is részletezzük ez alkalommal az összjáték hiányait — és csupán Szép urhoz, a ki igen értelmes színész, intézzük azon jóakaró figyelmeztetést, hogy a közönség és önmaga iránt tanusítandó kettős tekintetből sziveskedjék kissé moderálni dalaiban azokat a tulságosan erős és koronkint igazán nem szép fortissimokat; higgye el élvezetesebb lesz ezáltal igen sokkal éneke, s ugyan ezen ajánlatot ha elfogadja, nagy sikerrel használhatja szavalásában is pl. a búcsu magán beszéd egyike a legszebb helyeknek a darabban, azonban oly fölötté erős hangon és mesterséges pathosszal, declamálva, mint a hogy hallottuk — nagyon sokat veszít költőiségéből.

Azért említettük föl épen csak Szép urat ezuttal, mert hiszen a népszínműveknek a társulatnál épen ő legkiválóbb támasza Berki Ida k. a.-nyal együtt, ki első megjelenésével eléggé megnyerte a közönség tetszését.

A „Piros alma,“ „Huzzad csak, huzzad csak“ kezdetű magándalok s a „Valamit mondok magának“ kezdetű dal után következő kettős nagy tetszésben részesültek és zajosan ujrátattak meg.

Azonban nem folytatjuk tovább, hanem a közönségnek jóakaró figyelmébe és pártfogásába ajánljuk a jó igyekezetű társaságot s a társaságnak pedig kölcsönösen a közönség igényeinek lehető respectálását, ugy hogy ezután fokozatosan mind több és több jó és dicséretes hangoztat-hassék a „színházról.“

Törvénykezés.

A maros-vásárhelyi m. kir. ítélő tábla nyilvános ülésén ben az 1875-dik évi november 8-án és következő napjai-következő ügydarabok adatnak elő:

(Folytatása és vége.)

II. Osztály polgári ügyekben.

Antalfy Gábor r. b. által:

A Füleházi vólt urbéresek, az odavaló közbirtokosság e. erdő szabályozás. gr. Bethlen kornelia s érdek társa Pásk Juon e. egy bel telek 's kül tartozékai. gr. Bethlen István s társai a m-madarasi vólt urbéresek e. határtagositás és legelő elkülönítés. Borosnyai Lukács János örökössei a kis Ludasi szőlő dízma meg váltása. gr. Teleki Miksa, Baksi Demián Maftei e. majorsági fekvők vissza bocsátása. Rika Ayszitya, gr. Teleki Sámuel e. egy telek állomány meg váltása. iránti ü.

III. Osztály büntügyekben.

Nagy Samu r. b. által:

Szűts Izidor testi sértés. Fekete János s társai testi sértés. Stranora Nastasia s társai becsület sértés. Burján Sándor becsület sértés. Bálint Juonné becsület sértés. Fülöp Mihályné becsület sértés. Lajos Elek becsület sértés. Pásku Goigor s társai tulajdon biztonság, Piesir Grigor s társai tulajdon biztonság. Buga Irimia s társai testi sértés. Ferencz Juon s társai tulajdon biztonság. Bendre Juon s társai tulajdon biztonság. Marosán vaszília s társai tulajdon biztonság. Buda Stefán s társai tulajdon biztonság. Pap Gyorgye s társai tulajdon biztonság. Pap Gyorgye Lui Mafsei s társai tulajdon biztonság. Zsurzs Petre s társai tulajdon biztonság. Sárosi János testi sértés. iránti ü.

Vajda Simon r. b. által:

Sütő Tódor s t. becsületsértés. Gábor János s t. testisértés, Szilágyi János becsületsértés, Rédai Vaszi lika s t. becsületsértés, Tyira Simion közintézkedése e.

kih. Dombos János s t. becsületsértés, Sutoris György becsületsértés, Berszán Juon becsületsértés, Macsinka István közintézkedések. Tanalie Solmosián testisértés Zaharie Moisze becsületsértés. Uj Mihály nehéz testi sértés, Török György nyilv. erőszakosk. Hersch Richter s t. család iránti ü.

Popovics Servián r. b. által:

Cazán Avram Lui Áron becsületsértés, Kimpián Tódor becsületsértés, Kocsis Károly s t. életbiztonság. Cionka Simion testisértés, Pop Alexandru lopás, Mezei Sándor becsületsértés, id. Szabó Dániel s t. testisértés, Ferencz Ignáczné becsületsértés, Bárbulea Dinu testi sértés. Darabons György becsület sértés. Buda Luka s társai testi sértés. Csunt Vaszília s társai testi sértés. Neamszu Gábor becsület sértés. Seinfeld Mihály becsület sértés. Lázár Antimon testi sértés. Poporen Juon testi sértés. Dima Augustin s társai becsület sértés. Prázsa József testi sértés. Fried Gusztáv életbiztonság e. kih. Tománó Ankusza testi sértés. Nyisztor Angyel testi sértés. Munteán Juon s társai testi sértés. Karácson Jánosné becsület értstés. Andvei Anikó s társai becsület sértés és lopás. Rurz Tódor becsület sértés. Bernáth Mihályné lopás és testi sértés. Benedek Sándor becsület sértés. Pap Juon Lui Timok lopás. Jári Jósa testi sértés. Lung Juon testi sértés. Somogyi István s társai becsület sértés. Borza Samoilla testi sértés. iránti ü.

Spech Adólf r. b. által:

Lupás Veronika s társai tolvajság. Maurer János s társai tolvajság. Csibi Sztants Petru vagyon biztonság. Rill Urbán József s társai becsület sértés. Tarteá Mária becsület sértés. Havelszky Lajos becsület sértés. Billegán Stefán vagyon biztonság Baba Vaszilie becsület sértés. Munteán Juon közhivatal kötelességei e. kih. Doborte Petru s társai testi sértés. Czegei Samu s társai lopás, Müller Mihály becsület sértés. Tomi Tamás testi sértés. Emrichi György testi sértés. Selmeceán Tanolia lopás. Kramer János vagyon biztonság e. kih. iránti ü.

Sztoyka Antal r. b. által:

Devora Erzmán becsület sértés. Culda Nicolai testi sértés. Oprisa Gligor s társai becsület sértés. Ciora Juon 3 ti sértés. Oprisa Toni becsület sértés. Turoczi Lázár testi sértés. Deak Szidia becsület sértés. Fülöp Izsák testi sértés. Kozma Szenté Katalin becsület sértés. Dragosinu Nicolai becsület sértés. Maria Juon Ventea becsület sértés. Garoin Bucura becsület sértés. Deák Elek becsület sértés. Mavten Vaszilie becsület sértés. Balasin T. Gavrilla s társai becsület sértés. Percza Toma rágalalmazás. Szabó Ferencz testi sértés. Margineán József testi sértés. Tunereán Juon Lui Maxim testi sértés. Dániel János testi sértés. Kozma Róza testi sértés. iránti ü.

Gruz István r. b. által:

Moga János s társai súlyos testi sértés. Aleman Juon tolvajság. Jósa János ember ölés. Keresztes Gál becsület sértés. Márk Károly testi és becsület sértés. Kiss György Lajosné testi sértés. Pusnoki Rózália becsület sértés. Juon Vaszilie Purkár lopás. Sztoyka Juon tetteleges bántalmazás. Jánku Juon testi biztonság. Balia Marián testi biztonság. Florea Demeter lopás. Ádám György becsület sértésért indított fenytvényi ügyek. iránti ü.

Felelős szerkesztő:

KUTI ALBERT.

A Szentgyörgy-utczában 1338. sz.
háznál

két szoba

bútorral, vagy anélkül

minden órában kiadó.

(148) (1-1)

Nagy választékban mindenféle üveg- és pohárnemük, különös
figyelemre ajánlom új liter-mérték rendszerű metszett üveg-
r a k t á r o m a t.

A CSAPÓ SÁNDOR

ezég alatti fiók-üzletet Maros-Vásárhelytt, főtér, Görög
örökössei házukban,

teljesen újan és a jelenkor legfőbb igényeinek mindenben megfelelőleg felszerelvén és berendezvén, ajánlja az efféle norinbergi
és díszaru üzletekben szokásos minden kigondolható árucikkjeinek

D U S R A K T Á R Á T

meglepő terjedelmes választékban, u. m.:

bel- és külföldi diszmú-árukat; pipere asztali czikkeket; a legfinomabb angol és francia illatszereket; illatos szappanokat; haj-, ruha-, fog- és körömkeféket; bontó-, simító-, választó- és tűző-fésűket; asztali-, úti- és falitükröket; **halász-, vadász-, lovagló- és séta-szereket**; úti-táska- és bőröndöket; női kézi- és övtáskákat; pénz-, szivar- és dohánytárczákat; legfinomabb tajték szivar- és dohány-pipákat, valamint minden más dohány-készletet; utezai- és bali-legyezőket; esernyőket, (gummy) esőköpenyeket; talmi arany, china ezüst, alpaca, pakfong, brittania, bronz, öntöttvas stb. tárgyak; asztali-, zsebbeli-, toll- és kerti-késeket; vászon-, papír-, köröm- és himző-ollókat; evő-, kávé- és merő-kanalakat; kávéörlok és kávéöntő-gépeket bádog-, réz- és porcellánból; réz és minden másnemű ércz gyertyatartókat; fa- és pléhtálcákat; finom porcellán edények-, étkező-, kávé- és thea-készleteket; metszett üvegkancsók-, palaczkok- és poharakat nagy mennyiségben;

látszerészi áruk, mint:

szemüvegek, színházi látszővek, hév-, idő- és szeszmérőket stb.;

a legnagyobb választéku gyermek-játékok;

valamint ezer más itt egyenként elő nem sorolható tárgyak,

minden versenyt kizáró legméltányosabb jutányos, de határozott árakban.

Megrendelések vidékre készpénz, vagy utánvét mellett gyorsan és pontosan
eszközöltetnek.

(147)

(6—*)

Vasbútorok és hajtott faszékek a legjobb gyárakból minta után
megrendelhetők.